

lon, d'altra banda, n'estudia l'origen i el desenvolupament. Colon exposa, amb una considerable aportació documental, que la perifrasi *vado + infinitiu* amb valor de preterit no té origen incoatiu, que es desenvolupà en les llengües gallo-romàniques i que en francès i provençal es perd al segle XVII, mentre que en català s'ha conservat per raons sociolingüístiques. En aquest sentit, l'autor conclou: «La perifrasi catalana ha aconpleert tot el seu cicle perquè, en la seva marxa, no ha trobat obstacles durant els tres llargs segles d'eclipsi de la literatura. Altrament, és molt probable que una pressió sàvia l'hauria ofegada.»⁴²

Estudien qüestions de Sintaxi les comunicacions de Paul Russell-Gebbett⁴³ i de Jordi Rubió,⁴⁴ dedicades al català medieval, i la de Josep Maria Nadal i Farreras,⁴⁵ que s'ocupa de les oracions completives en el català actual. Nadal presenta una suggestiva proposta sobre la complementació en català des de la teoria de la gramàtica generativa transformacional i analitza amb rigor expositiu les funcions i la naturalesa de les oracions completives, principalment les d'infinitiu i les introduïdes per *que*.

L'única comunicació dedicada a Dialectologia en les actes que ara examinem fou la presentada per Joan Veny i Clar,⁴⁶ que consisteix en un estudi sobre el valencià meridional, des d'Alzira fins a Guardamar, zona de constants encreuaments de població i consegüentment de complexa barreja lingüística.

Veny exposa algunes mostres característiques de la fonètica i del lèxic d'aquesta terra de contrastos i s'estén a considerar la «mallorquinització» de l'arbena i dels pobles de la Vall de Gallinera.

Dues comunicacions són de temàtica Sociolingüística. La de Günther Haensch⁴⁷ investiga les causes de la forta discrepància, que ell considera pluridimensional, entre el català parlat i la llengua escrita, repassa els diversos nivells de llenguatge en l'ús del català i apunta les conseqüències de la situació diglòssica que sofriu. Aquestes conseqüències són encara més paleses en la comunicació d'Antoni M. Badia i Margarit,⁴⁸ que exposa el mètode i els resultats de la seva enquesta sobre la situació del català a Barcelona,⁴⁹ ja coneguda entre nosaltres.

Cal observar (i retreure), finalment, en relació amb el contingut temàtic d'aquests Col·loquis internacionals sobre el català (d'altra banda, d'una qualitat científica tanmateix ben plausible en el seu conjunt, sobretot si tenim en compte les penoses condicions de tot ordre en què ha de viure la investigació catalana), i en concret en allò que pertoca a la llengua, que els estudis de semàntica hi hagin estat absolutament absents, i que hi hagin merescut una tan escassa atenció els de sintaxi i encara més els d'història externa de la llengua. Quant a la metodologia, en canvi, hi constatem una incipient obertura envers els nous corrents de la lingüística moderna.

GEMMA RIGAU

42. G. COLON, *id.* ps. 138s.

43. P. RUSSELL-GEBBETT, "L'estructura de les oracions condicionals de realització impossible en el català medieval", *Actes*, ps. 208-216.

44. J. RUBIÓ, "El sintagma *si altre, mi terç, si quart*, etc. als segles XIII al XV", *Actes*, ps. 201-216.

45. J. M. NADAL I FARRERAS, "Introducció a l'estudi de les oracions completives del català", *Actes*, ps. 115-140.

46. J. VENY I CLAR, "El valencià meridional", *Problemes*, ps. 145-230. Acompanyen aquest estudi cinquanta mapes de l'ALDC.

47. G. HAENSCH, "La discrepància entre la llengua escrita i la llengua parlada, un problema essencial del català d'avui i de demà", *Problemes*, ps. 255-274.

48. A. M. BADIA I MARGARIT, "El català, llengua de relació a Barcelona", *Problemes*, ps. 231-254.

49. A. M. BADIA I MARGARIT, *La llengua dels barcelonins: Resultats d'una enquesta sociològic-lingüística, I: L'enquesta, la llengua i els seus condicionaments*, Barcelona 1969.

Sobre la «Cançó futura», de Joan Salvat-Papasseit, per Joaquim Molas

Salvat, en el número bis de la seva revista «Proa»,¹ publicà un text en prosa que figura, com una mena d'editorial o d'eslò-

gan, entre el nom del director i el cos de col·laboracions que constitueix la primera pàgina. El text, reproduït en facsímil, diu:

Cançó futura.—Guerra la guerra, feu-nos soldats: serà la terra pels catalans. Gent de Castella deixen-nos pas!—Feu-vos enrera la host vilana. La mar és nostra! la branca vilana quan l'estol passa. La malveçat s'és feta eixorca si som triomfants: serà la terra pels catalans.— Duem estrella i penó barrat, guerra la guerra! L'ardit és bat per una enigma dolça de pau: si perd l'enigma vol llibertat. Serà la terra pels catalans.— Gent castellana, l'allu no us val!

1. "Proa", núm. bis (desembre 1921), 1.

Una lectura, ni que sigui superficial, permet de fer una sèrie d'observacions prou interessants. Abans de tot, el títol: «Cançó futura». Un títol, tanmateix, que, tot sol, no indica necessàriament una forma poètica. En efecte: Salvat, que, entre el mes d'abril de 1921 i el mes d'agost de 1924, havia d'esdevenir un mestre d'aquesta forma, havia utilitzat, fins aleshores, el terme cançó com una dada rellevant de la realitat («Encara el port») o com un símbol («Res no és mesquí»). I, amb aquest valor de símbol, fins havia assajat un *collage* en «El record d'una "Fuga" de Bach». De fet, en un sol cas, que recordi, havia utilitzat d'una manera més o menys insinuada una forma/ritme assimilable, en principi, a la cançó: «Damunt mon vaixell». En segon lloc, una rima assonant en -à i, més esporàdicament, una altra de consonant en -ana que, al llarg de tot el text, es repeteixen matemàticament cada nou síl·labes (amb alguna lleugera irregularitat que cal atribuir a la influència castellana i que, d'altra banda, és freqüent en la poesia catalana de l'època i, més en concret, en la de Salvat). En tercer lloc, un ritme regular. Un ritme marcat, en general, per un accent a la quarta síl·laba, sense cesura, però amb rimes femenines consonants i, amb més freqüència, assonants i una devesall d'al·litteracions: *guerra/terra* (dues vegades), *Castella/entera, terra/estrella* (falsa), *nostra/eixorca, engruna/engruna i passa/castellana* (aquest cas, molt allunyada). Per últim, unes separacions irregulars entre unes frases i les altres, que són indicades, tipogràficament, per uns guionets o per una taca de blanc.

En conjunt, aquestes observacions plantejegen un problema: 1) es tracta d'un poema prosificat?; 2) es tracta d'un intent de prosa rimada a la *manière* antiga? Salvat, que, almenys en els escrits catalans, tendia a escriure una prosa carregada d'un fort contingut poètic, plena d'inversions sintàctiques i de trèmols emotius, havia publicat, en els *Poemes en ondes hertzianes*, una «Lletra d'Itàlia» en prosa i, en *L'irradiador del port i les gavines*, havia publicat un poema compost meitat en prosa i meitat en vers: «La femme aux oranges (Reflex núm. 2)». Però, en cap d'aquests casos, la prosa utilitzada mostra uns trets mínimament comparables als de la «Cançó futura». Altrament, en la «Cançó», el discurs i, més, el contingut són molt semblants als de *Les conspiracions*. Un «poemet èpic» escrit, en el sanatori de la Fuenfría, entre el mes de desembre de 1921 i el mes de gener de 1922.

Al cap d'uns mesos de la mort del poeta, les revistes «Ressorgiment», de Buenos Ai-

res,² i «Som», de Perpinyà,³ publicaren transcrit en vers el text en prosa de «Proa». Aquesta nova edició diu així:

Guerra la guerra, fem-nos soldats:
serà la terra pels catalans.
Gent de Castella deixeu-nos pas!
Feu-vos enrrera la host vilana.
La mar és nostra! la branca ufana
quan l'estol passa. La malvestat
s'és feta eixorca si som triomfants:
serà la terra pels catalans.
Duem estrella i penó barrat,
guerra la guerra! L'ardit es bat
per una engruna dolça de pau:
si perd l'engruna vol llibertat.
Serà la terra pels catalans.
Gent castellana, l'allau no us val!

Els editors de «Ressorgiment» i de «Som» ¿donaren cos a les observacions fetes i, doncs, convertiren en vers allò que, inicialment, era prosa? ¿O, al contrari, disposaren d'un manuscrit, avui desconegut, que oferia les garanties necessàries? En principi, el fet que la transcripció en vers fos publicada *post mortem* i, encara, lluny de Barcelona, sumat a una certa uniformitat/duresa que, al meu criteri, no s'ajusta del tot als usos del poeta, em feren rebutjar, quan vaig donar-la en el núm. 4 dels «Marges»,⁴ la lectura publicada per l'una i per l'altra. Val a dir que, en la meua edició, vaig introduir, sense pensar-m'hi massa, una lleugera variant: concentrar el text, que, en l'original, era disposat en forma rectangular per raons òbvies de tipus tipogràfic —l'amplada de la pàgina i, per tant, el paral·lisme obligat amb el títol— en una altra de vagament quadrada:

Guerra la guerra, fem-nos soldats: se-
rà la terra pels catalans. Gent de
Castella, deixeu-nos pas! — Feu-vos
enrrera la host vilana. La mar és nos-
tra! la branca ufana quan l'estol pas-
sa. La malvestat s'és feta eixorca
si som triomfants: serà la terra pels
catalans. — Duem estrella i penó bar-
rat, guerra la guerra! L'ardit es
bat per una engruna dolça de pau:
si perd l'engruna vol llibertat. Se-
rà la terra pels catalans. — Gent cas-
tellana, l'allau no us val!

2. "Ressorgiment", x: 106 (1925), 1728. Reproduït dins EMILI SEGÜÉS, *Antologia de la poesia patriòtica catalana*, II (Paris 1976), p. 217. Hi ha una variant en el v. 11: «engruna de dolça pau». Errada d'impremta?

3. "Som", núm. 3 (1925) Citat per JOAQUIM VENTALLÓ, *Salvat Papasseit, lluitador contra les injustícies socials i contra l'ocupació de Catalunya*, "Xaloc", XI: 74 (1974), p. 94.

4. "Els Marges", IV (1975), p. 56.

Amb tot, «Ressorgiment» i «Som», en publicar la transcripció en vers, havien deixat de banda una de les observacions: la darrera. Una observació que, en la meua edició, vaig reproduir amb la màxima fidelitat i que, en molts d'aspectes, pot resultar essencial. En efecte: si posem un mínim d'atenció en l'ús dels guionets i de les masses en blanc veurem tot seguit que, amb els primers, el poeta marca les diverses parts del text i que, amb les segones, marca cada una de les seves subparts. Dit d'una altra manera: els guionets indiquen allò que, en principi, la mètrica tradicional organitza en forma d'estrofes regulars o de sèries més o menys irregulars i que les taques blanques indiquen simples punts i a part, més en concret, frases exclamatives o allò que, en la poètica d'Avantguarda, constitueixen ruptures escalonades del vers. Certament, una proposta de lectura com aquesta no resol el problema bàsic que planteja el text. Però, en canvi, permet de fer una edició més lliure i incisiva. La següent:

5. En *Les conspiracions*, Salvat, com en la "Cançó futura", estableix una oposició entre Catalunya i Castella. Per contra, en l'únic poema patriòtic posterior, "Les gorges", l'estableix

Guerra la guerra, fem-nos soldats:
serà la terra pels catalans.

Gent de Castella, deixeu-nos pas!

Feu-vos enrera la host vilana.
La mar és nostra! La branca ufana
quan l'estol passa.

La malvestat
s'és feta eixorca si som triomfants:
serà la terra pels catalans.

Duem estrella i penó barrat,
guerra la guerra!

L'ardit es bat
per una engruna dolça de pau:
si perd l'engruna vol llibertat.

Serà la terra pels catalans.

Gent castellana, l'allau no us val!

Així presentat, a més, el text s'ajustaria a la pràctica salvatiana més estricta i, sobretot, a la dels poemes coetanis reunits en *Les conspiracions*.⁵

JOAQUIM MOLAS

entre Catalunya i Espanya/França (cf. "Pont blau", núm. 26, 1953, p. 424).

Soledat i consol. (Tot llegint l'*Obra poètica* de Josep Sebastià Pons),
per Francesc Parcerisas

L'*Obra poètica*¹ de Josep Sebastià Pons posa a l'abast del lector una obra important poc o no gens coneguda. En les notes que segueixen, he volgut prescindir de tota mena d'història literària, i prescindir de controvèrsies erudites o bibliogràfiques. Penso que l'únic interès real de Josep Sebastià Pons avui és el que la seva poesia pugui dir al lector contemporani, i que aquest interès ha de manifestar-se amb la lectura atenta de l'obra del poeta rossellonès.

Comencem, doncs, per l'aplec de *Primeres poesies*, que recull versos de 1910-1914 i 1918-1920 i que integra els primers volums publicats per J. S. Pons. *Primeres poesies*, s'obre amb el recull *Roses i xiprers*, aparegut per primera vegada a Perpinyà el 1911. Molts dels que seran els temes constants de J. S. Pons ja han assolit tota la seva força en aquest primer llibre, la qual cosa

demostra la coneguda uniformitat de la trajectòria poètica de l'autor, el seu «monolitisme» poètic. Més que canvis o evolucions, la poesia de J. S. Pons és un anar girant i examinant les diferents vessants d'allò que li és més volgut, pròxim i propi: l'arrelament a la terra, el pas de la vida, l'oblit i el record, l'acontentament retirat, la fidelitat del seu amor...

Roses i xiprers posa a examen la idealització de la infantesa (p. 53), la idealització de la terra o del paisatge —que pot ser comparat a Grècia (p. 56)—, i la identificació amb la història popular a través de la seva mitologia, del seu cabal popular, del seu folklore. Aquest darrer és un dels temes dominants a la primera poesia de J. S. Pons, que, tanmateix, anirà cedint terreny en llibres successius fins a desaparèixer quasi totalment a la seva producció darrera. A *Roses i xiprers*, però, aquest tema popular es fa d'una presència abassegadora. El trobem, enllaçant amb la temàtica infantil —de la qual, en certa manera, podria

1. Edicions 62 (Barcelona 1976). Totes les citacions donades entre parèntesis, dintre el text, corresponen a aquesta edició.